



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

21. De Diuinatione, quæ sumitur ex sortibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

siquidem oraculorum respōsis miserē delusa est cœca, & vana Gentilitas: credit etenim Idolis, simulacris, statuis, & imaginibus mortuorū principum, & regum inesse aliquid diuinitatis. **Dæmones** namque in eis loqui cœperunt, & ad interrogata præbere responsa: quo factum est, vt mortui cæperint euocari, vt vel futura prædicarent, vel penitus occulta aperirent. Totum hoc diuinandi genus iure diuino damnatur Deutero. 18. non inueniatur in te, qui arriolos sciscietur, neq; Pythones consulat. lege S. Tho. 2. 2. q. 95. art. 4. Est quoq; Canonico, & ciuili iure damnatum. 26. q. 3. cap. 1. g. iur. & l. nemo aruspices. C. de Malefic. & Mathem.

Caput XXI.

De Diuinatione, quæ sumitur ex fortibus.

Obseruandum est, hoc Diuinationis genus in iure Canonico 26. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & q. 5. & tit. de sortilegijs, Sortilegium vocari à fortibus legendis, hoc est, eligendis. **Sortilegi** dicuntur, qui per sortes fortuita futura, aut omnino occulta præsentia, siue præterita prænunciant, aut patefaciunt. Sorte quippiã eligunt; velut qui fabas, aut festucas commiscendo, aut cribrum charutulis quibusdã inscriptis furta latentia detegunt, & produnt fures occultos.

Est etiam animadvertendum, in iure Canonico sortilegium interdum amplè, & largè patere, ita vt quamlibet Magicam superstitionem significet. Sicut etiam apud Plinium libro octauo, capit. 4. Sortilegiorum nomine videntur intelligi vanæ omnes Magorum persuasiones. Præterea sciendum est, triplex esse sortium genus, vt docet S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 8. **Aliæ** enim sortes vocantur **Diuisoria**, quibus vtuntur homines, vt sciant, quid cuique sit tribuendum, his vtuntur in conuersionibus, & litibus dirimendis, in hereditatibus, possessionibus, lucris, & alijs bonis communibus diuidendis; in honoribus, dignitatibus, & publicis administrationibus distribuendis, in magistratibus eligendis, & alijs rebus discernendis; vt si duo proponantur æquè idonei, & digni, vel æquè indigentes, & eorum alterutri sit ius, vel aliud emolumentum, & commodum conferendum, solet his, & controuersia forte componi, & dirimi. Et hoc genus sortium, nec iure naturali, nec ciuili est interdictum; quod planè colligitur ex l. Si cum ambo. ff. De Iudicijs. l. Si duobus. C. Communia de legibus. & l. Si qui sunt. ff. Familie erciscunde. De his fortibus scribit B. Augustinus in epist. 180. ad Honoratum, vbi ait: Si inter Dei ministros sit discipatio, qui eorum persecutionis tempore maneant, ne fuga sit omnium, & qui eorum fugiant, ne morte omnium deseratur Ecclesia, si hec discipatio aliter nõ potuerit terminari, quantum mihi videtur, qui maneant, & qui fugiant, sorte eligendi sunt. Et lib. 1. de doctr. Christiana. cap. 18. ait. Si cui abundaret aliquid, quod oporteret dari eis, qui non haberent nec duobus dari potuissent, si tibi occurrant duo, quorũ neuter altum, vel indigentia, vel vgentia aliqua ne esutate superaret, nihil insum faceres, quam vt sorte eligeres, cui danamum esset, quod dari vtrique non posset. Hæc ille.

At verò in electionibus ecclesiasticis ad dignitates, officia, administrationes, & beneficia Ecclesiastica sortes iure Canonico prohibentur. Nam

in ca. Ecclesia, de sortileg. ad finem dicitur: Sortis vsum in electionibus perpetua prohibitione damnantes. Damnatur meritò, tum ne ineptus, & minus idoneus cæca sorte eligatur: tum ne fors quæ cæca est, in Ecclesijs locum habere videatur: Sed in electionibus ad dignitates, & administrationes ciuiles fors non prohibetur, neque in iudicijs ciuilibus, neq; in litibus, & causis clericorũ ad temporalia pertinentibus est interdicta, vt ait Abbas cap. Ecclesia, de sortileg. **DICES:** Nonne forte cæca aliquando continget, vt ineptus, & indignus eligatur? quod cum iure naturali pugnat? Respondeo, in electionibus ciuilibus non prohiberi sortem iure naturali, quando pluribus idoneis petentibus, vnus eorum forte eligitur: at quando vnus candidatorũ ineptus est, & indignus, tunc fas non est electionem sorti committere, quia iuri naturali aduersatur. Sed in electionibus ecclesiasticis etiam si multi sint æquè idonei, iure tamè Canonico fors prohibetur.

Aliæ item sortes dicuntur **Consultoria**, quibus Diuina voluntas exquiritur, vt sciatur, quid sit faciendum, quid agere oporteat, quid cauere, & fugere: quo sortium genere sæpe vetus Hebræorũ populus vtatur. Eo item vsi sunt Apostoli. Act. 1. cum Matthiam Apostolum in locũ Iuda proditoris sorte elegerit. Iosue 7. Iudicio sortium puniuit Acham, qui de anathemate quid surripuerat. Saul quoq; sorteprehendit filiũ suum Ionatham comedisse, vt legitur 1. Reg. 14. Ionas propheta fugiens à facie Domini, sorte deprehensus est, & in mare deieci, vt habetur 1. Ionæ. Zacharias sorte exijt, vt incensum poneret. Luca 1. Vnde in his fortibus non semper peccatum admittitur, vt statim dicam.

Aliæ sortes **Diuinatoriæ** appellantur, quibus aliqui vtuntur, vt sciant futura occulta: cum obseruatis, & inspectis fortibus futura prænuntiantur, vel aperiantur occulta: vt potè, si modo sic, modo aliter tabula, tessera, taxilli, chartæ, aut grana triticea, vel sabbæ decidant, fortuiti rerũ euentus aduersi, vel prosperi prædicuntur. Si chartula in vrnã cõiecta, aut in cribro posita vnã cum alijs multis, quæ Titij in scriptũ nomen habet, educatur, & inde cõiector diuinet, apud Titũ esse rem, quæ fuit clã furto sublata. Item, si librũ apertenti certa quædã Scriptura occurrat, quæ res letas, tristitias cõtineat, inde cõiector omnia aduersa, vel prospera euentura vaticinari solet. Et hoc genus sortium iure Canonico prohibetur: quod ex Gentilium vana superstitione traxit originẽ. Gentes enim dæmonum fraude deceptæ, fortibus temerè hoc, aut illo modo cadentibus, diuinitatis aliquid inesse crediderunt, aut saltè fortuita, ac temerariæ sorti multa tribuerunt. Teste S. Th. 2. 2. q. 95. art. 8. In fortibus etiam diuinatorijs peccatũ est, si quis eis vtatur, ac si fortuna, vel stellarum vi dirigantur, ac temperentur: & in hoc vanitas est. In consultorijs peccatũ lethale est, si per sortes à dæmone expectetur euentus, si à Dæmone consiliũ per sortes queratur. Item, in eisdem quadrupliciter peccare quis potest, etiam quando per sortes Deus ipse consultitur. **Primò**, si absque vlla prorsus necessitate fortibus vtatur: hoc enim, inquit S. Th. esse *Dei tentare*. **Secundò**, si absque debito Dei cultu, & honore ad sortes cõcurrat: & ideo Apostoli ad eligendum ali-

dum aliquem in locū Iudæ fratres conuocarunt, & preces ad ipsum Deum fuderunt. Tertio, si diuina oracula ad futiles, & vanas res, vel ad terrena negotia adhibeantur. Vnde B. August. in epistol. no. art: *Hic, qui de paginis Euangelicis fortis legitur, est opitandam sit, ut id potius faciam, quam ad demonia consulenda concurrant: mihi tamen displicet ista consuetudo, ad negotia secularia, & ad vitæ huius vanitates diuina oracula velle conuocare.* Sic ille. Quarto, si in electionibus Ecclesiasticis, quis fortibus euentum committat. Hęc ex S. Thoma.

Cap. XXII.

De Diuinatione, quæ ex superstitiosis, & vanis quibusdam obseruationibus sumitur.

Scire conuenit, quemadmodum omnia sunt fortuita dicta, vel facta hominum, quorum obseruatione quis futura diuinat: sic superstitioses dicuntur fortuiti aliarum rerum euentus, ex quorum notatione quis læta, vel tristia sibi, vel alteri omnia euentura certò cõiectat. Exemplum pono. Si quispiam summo mane domo egressus canem, aut selem offendat, funus, sepulcrum, aut crucem videat, diuinat sibi eo die sic, vel aliter cuncta euentura: vana hæc est diuinatione ex inani, & superstitiosa obseruatione ducta. Alij venatum iurati, si primo mane pedem in limine offenderint, aut eorum vestis deciderit, vel fuerit tacta à foricibus, aut lacinia valuis adhaeserit, putant & certum apud se constituunt, nihil sibi prosperè, & feliciter eo die euenturum. Si cum primum domum euerint, sternutauerint, si corrigiam abruerint, si in porta caput offenderint, si corruerint, insauti omnis esse arbitrantur. Putant nonnulli certorum animalium occursum, prosperos rerum euentus præsignificari; aliorum: verò animantium, aduersos. Certos itidem hebdomadæ dies esse sibi faustos, alios infaustos. Hęc omnia ex vana Gentiliū obseruatione initium duxerunt. Tib. Gracchus quo die ciuili seditione oppressus est, domo egrediens ita pede limen offendit, ut non parua vis sanguinis efluxerit. Plutar. in Tib. Gracch. Valer. lib. 1. c. 4. Neroui in expeditionem Alexandriae profecturo, lacinia surgenti adhaesit. Crassus filius contra Parthos profecturus in aciem, ita pedem offendit, ut humi prostratus conciderit: qui deinde in bello cæsus occubuit. Plutar. in Crasso. Bruto, & Cassio prodituris in aciem obuium Aethiopem calamitatem præsignificasse, vulgo creditum est. Hadrianus Cæsar ex Mauri occursum futuram sibi mortem suspicatus esse perhibetur. Annibali ex Italia Africam petenti sepulchrum diruptum in via, omen ingessit infaustum. Reperias certum genus hominū, qui sibi putent aduersum diem Martis, aut diem Veneris: contra verò felicem, & prosperum diem Iouis, & diem Lunæ: Vnde nihil, quod sit aliquid ponderis, & momenti, aggrediuntur, nisi certis quibusdā diebus, alijs verò libenter, & audacter negotia tractanda inscipiunt. Hęc, & his proxima superstitiosa, & vana sunt, & vt dixi, à Gentibus accepta, quæ cum aliquando experirentur certis quibusdam rerum euentibus lætum, vel triste sibi aliquid

accidisse, in eis aliquid diuinitatis contineri censuerunt, & deinde dæmon sese in illis rerum casibus immiscebat, vt sic Gentes delusæ tenebantur. C. Flaminius cum apud lacum Trasimenum cum Annibale pugnaturus cõuelli signa iussisset, lapsus equo super caput eius humi prostratus est: nihilque eo prodigio inhibitus signiferis signa moueri sua sede posse negantibus, malum, ni ea continuò effodissent, minatus est: & deinde ipse in bello occubuit, & in ea acie quindecim millia Romanorū cæsa, sex millia capta, viginti millia fugata sunt. Hęc Valer. lib. 1. c. 6. Liu. lib. 2. belli Punici. Vulpē in via occurremem, signū mali omnis putabant. Sic etiā canis prægnans si occurreret, credebatur infaustum omen: Porcus, aut mustella à sinistra veniens, infelicis omnis erat. Si quid item mures corroserant, tristitia prænuntiare creditū est. Quæ quidem omnia, vt vana dānantur, cõstat. 2. 6. q. 2. ex Augustino. Negari non potest, vt supra dixi aliqua dicta, vel facta in Sanctis Scripturis fuisse, quæ rerum sequentium euentum non ab humano, sed diuino impulsu profecta, significauerint, vt Gedeon Iud. 7. Ex eo quod audiuit narrationem, & interpretationem cuiusdam somnij, omen captauit. Et seruus Abraham Gen. 24. omine etiam vius legitur. Et Ionathas Saulis filius 1. Reg. 14. omen etiam obseruauit. Præterea narrat Paulinus in vita Ambrosij. Probum iudicem, cum Ambrosium ad Liguriam, & Aemiliam gubernandas misisset, ei dixisset: *Vade, & fac, nõ vt iudex, sed vt Episcopus,* & postea Mediolanensis Ecclesia eum in Episcopum elegit. Et ipse Ambrosius adhuc adolescens cum forori osculandam manum dedisset, ludens dixit, te futurum Episcopum: & ita fuit.

Cap. XXIII.

De Diuinatione, quæ ex Invocatione dæmonum petitur.

Sciendum est, Dæmones dupliciter euocari; expressim, aut occultè, siue vt vulgo dicitur, tacitè. Expressim euocantur, cum quis pacto cum eis inito petit, vt sibi futura prænuntient, aut aperiant occulta. Tacitè verò, & occultè euocantur, cum vel aliquid sit, in quo latet pactum cum Dæmone contractū, vel cum quis vitur ministerio, & opera hominis, qui cū dæmone societatem in eo ministerio contraxit. Præterea, scire oportet, ad hoc genus Diuinationis reuocari eas quoque diuinationes, quas Cicero appellat, Vaticinationis, & Furoris. Olim enim, qui futura apud gentes vaticinabantur, aut occulta indicabant, dicebantur Arioli, qui furore correpti, dæmonis instinctu futura prædicebant. In hoc etiam genere includuntur omnes Magorū artes, quibus solet inesse fraus maxima dæmonum. Porrò duplex est Magia, altera dicitur Naturalis, aut Mathematica, altera verò est dæmonica. Naturalis est, qua quis cõmixtis multarum rerum naturalium viribus, & facultatibus occultis, quædam mirabiliter efficit: quæ quidem res veræ sunt, & vi naturæ productæ, sed earum causæ nos latent: ideo mirabiliter eas fieri putamus. Hac ratione fructus arborū aliquando ante tempus nascuntur, procreantur hyeme rosæ, vix, fabæ. Item arte, hoc est, vi naturæ recondita, & abstrusa facit quis, vt intra paucas